

SUMARI

1. Presentació

Josep M Vives de Quadras, president ICEA
p.9

2. Introducció

Assumpta Serra, Coordinadora del I Congrés del Món de la Masia
p.11

3. Reflexions entorn els temes del Congrés

- 3.1. *Jordi Vilalta i Mora*, gerent del Consorci per al Desenvolupament de la Catalunya Central
p.14
- 3.2. *Josep Montasell i Dorda*, tècnic del Territori de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona
p.16
- 3.3. *Antonio Enjuanes i Puyol*, subdirector general d'Infraestructures Rurals del DAAM
p.19
- 3.4. *Llorenç Baró i Contreras*, estudiós del món de la masia
p.20
- 3.5. *Ariadna Montcusí*, representant de la Cooperativa L'Arada (Projecte Territori de Masies)
p.21
- 3.6. *Montserrat Mercadé i Marimon*, geògraf, soci de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori
p.22
- 3.7. *Abel Mariné i Font*, catedràtic emèrit del Departament de Nutrició i Bromatologia del Campus de l'Alimentació de Torribera de la UB
p.23
- 3.8. *Joan Casajoana i Vives*, pagès a Castellgalí, Bages; membre de la Comissió Permanent Comarcal del Bages d'Unió de Pagesos de Catalunya
p.26
- 3.9. *Jacint Torrents*, antropòleg i pagès, UVic
p.27
- 3.10. *Andreu Ferrer i Taverna*, coordinador tècnic d'Unió de Pagesos de Catalunya
p.29
- 3.11. *Josep Santesmasés i Ollé*, president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i vicepresident segon de l'Institut Ramon Muntaner
p.31
- 3.12. *Robert Juvé i Morillo*, arquitecte i tresorer de l'Agrupació d'Arquitectes Urbanistes de Catalunya;

agrupació depenent del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya
p.42

- 3.13. *Raquel Lacuesta i Contreras*, doctora en Història de l'Art i, fins a l'any 2014, cap de la Secció Tècnica d'Investigació, Catalogació i Difusió del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local
p.44
- 3.14. *Miguel del Rey i Aynat*, catedràtic del Departament de Projectes Arquitectònics de la Universitat Politècnica de València
p.44

4. Exposició

Josep Santesmasés i Ollé. Presentació de l'exposició itinerant EL MÓN AGRARI A LES TERRES DE PARLA CATALANA: UN PROJECTE EXPOSITIU ITINERANT
p.49

5. Conferències

- 5.1. Conferència inaugural, *Jordi Sala i Casarramona*: "De la masia al desenvolupament rural integral"
p.52
- 5.2. *Enric Tello i Aragay; Roc Padró; Carme Font; Joan Marull*: "Els paisatges agrícoles, forestals i ramaders de Catalunya: una herència de la història"
p.57
- 5.3. *Josep M. Monfort i Bolívar*: "Catalunya, Clúster o ecosistema agroalimentari europeu?"
p.66

6. Masia i evolució territorial

- 6.1. Presentació. Polítiques de desenvolupament rural
Xosé A. Armesto i López: "Les polítiques de desenvolupament rural. Algunes reflexions"
p.72

Comunicacions

- 6.1.1. *Anna Albó i Riera*: "Les transformacions dels masos i les cases de pagès en els entorns urbans. Figueres com a exemple"
p.76
- 6.1.2. *Joan Closa i Pujabet*: "Els plans especials de protecció i els inventaris i catàlegs de masies. Una eina per la preservació del nostre passat"
p.88
- 6.1.3. *Laura Dalmau i Pol*: "Les polítiques de desenvolupament rural europees"
p.92

6.1.4. *Montserrat Lligadas i Sorribas*: “Interrelació entre els nous usos de les masies en entorns agraris” p.98

6.2. Presentació. Masia/demografia/entorn
Neus Monllor i Rico: “La nova pagesia: models agraris vinculats al territori” p.104

Comunicacions

6.2.1. *Montserrat Cucurella i Jorba; Francesc Valls i Junyent*: “Les masies i la creació de nous nuclis de poblament al prelitoral català durant l’expansió vitícola de 1760 a 1890” p.107

6.2.2. *Emma Llach i Palmada; Joan Llinàs i Pol*: “Els masos de la Vall de Querós (Sant Hilari Sacalm, la Selva)” p.119

6.2.3. *Xabier Eizaguirre; Carles Crosas*: “La masia com a patró d’organització territorial. Actualitat i variacions del model a la Plana de Vic” p.127

6.2.4. *Francesc Reguant i Fosas*, Economista i Vicepresident de la Institució Catalana d’Estudis Agraris (ICEA, 2015): “Evolució de la població rural catalana i opcions de futur” p.142

6.2.5. *Joan Tort i Donada*: “La pervivència dels noms dels masos a la toponímia major actual de Catalunya. El cas del Maresme” p.150

6.3. Presentació. Catàleg de masies
Júlia Trias i Vilalta: “Catàleg de masies i cases rurals” p.160

Comunicacions

6.3.1. *Mònica Alcindor i Huelva*: “L’evolució de la masia: les condicions d’edificació urbanístiques més enllà de la imatge” p.163

6.3.2. *Núria Camps i Mas*: “Evolució de la figura del pla especial en sòl no urbanitzable i la seva relació amb els catàlegs de masies” p.167

6.3.3. *Daniel Paül i Agustí; Laura Aguilar i Ortiz; Joan Ganau i Casas*: “La protecció d’una horta urbana en transformació. El catàleg de construccions en sòl no urbà del municipi de Lleida” p.177

7. Impacte de les noves tecnologies i recerques: TIC, recerques en millores de conreus i ramaderia

7.1. Presentació, Recerques en millores de conreus i ramaderia
Joan Simó i Cruanyes: “Passat, present i futur de la millora genètica a Catalunya. La Diputació de Barcelona i l’Escola Superior d’Agricultura de Barcelona” p.184

Comunicacions

7.1.1. *Ignasi Iglesias i Castellarnau; Laura Torguet; Inés Santoro; Xavier Farré*: “La producció de poma de muntanya. Una opció per obtenir produccions sostenibles, de qualitat i de proximitat per revaloritzar el territori” p.187

7.1.2. *Jordi Garcia i Mas*: “La millora genètica de fruiters i d’espècies hortícoles: noves aproximacions per obtenir varietats més productives i millor adaptades al medi” p.201

7.1.3. *Judit Arno i Pujol; Rosa Gabarra i Ambert; Jordi Riudavets i Muñoz*: “Control integrat de plagues: de la masia al plat” p.00
7.1.4. *Anna Puig i Pujol; Carme Domingo; Marc Sans; Salvador Puig*: “Varietats del passat que podrien ser una opció de futur per la viticultura catalana” p.204

7.1.5. *Joel González; Elsa Lloret; Marta Gil; Joan Parareda; Pilar Rovira; Marina Gispert; Jacint Arnau; M. Àngels Oliver; Valeri Salgot*: “La qualitat de la carn en sistemes de producció diferenciats. La línia ecològica de Salgot com a cas d’èxit de recerca i desenvolupament” p.212

7.1.6. *Francesc Domingo i Olivé; Elena González i Llinàs; Carles Mallo i Nabot*: “Innovacions en la fertilització dels cultius extensius: què hi ha i cap a on anem?” p.220

7.2. Presentació: Impacte de les noves tecnologies i recerques TIC
Carles Folch i Castell: “Impacte de les noves tecnologies i recerques TIC” p.230

Comunicacions

- 7.2.1. *Jaume Sió i Torres; Josep Maria Masses i Tarragó*: “Ruralcat, la comunitat virtual agroalimentària i del món rural, és un portal temàtic implantat al territori que dóna servei a les necessitats dels professionals”
p.232
- 7.2.2. *Emilio Gil i Moya*: “Situació de l’agricultura de precisió i les noves tecnologies en les petites explotacions. Necessitat de formació i d’investigació aplicada”
p.237
- 7.2.3. *Roger Baig, Ramon Roca, Felix Freitag, Leandro Navarro*: “Guifi.net, una infraestructura de xarxa de comuns gestionada de forma col·lectiva”
p.242

8. Masia i organització social

- 8.1. Presentació
Santi Ponce i Vivet, Doctor en història, professor del Departament de Comunicació de la UVic i soci de la ICEA, i *Ferran Estrada i Bonell*, Doctor en antropologia social, professor del Departament d’Antropologia de la UB: “Masia i organització Social”
p.257

Comunicacions

- 8.1.1. *Josep Maria Garcia i Fuentes*: “La masia de tots els catalans”
p.260
- 8.1.2. *Eduard Milan i Garcia; Arantxa Morán; Sonia Rosa i Guisado; Jordi Petit i Gil*: “Can Riera Parellada dels Tarongers, un cas atípic de transmissió de la propietat”
p.271
- 8.1.3. *Guillem Puig i Vallverdú*: “La masoveria en la revolució de juliol. La col·lectivització de la terra i el control per la rera guarda catalana (1936-1937)”
p.283
- 8.1.4. *Cristian Ferrer i González*: “Els qui volien fer una terra seva. Masovers, parcera i arrendataris en el sindicalisme antifranquista”
p.291
- 8.1.5. *Montserrat Solà i Rivera*, Estudi de la masia, Centre Excursionista de Catalunya: “L’Estudi de la Masia Catalana: la construcció (cultural) FORA del món rural català”
p.302
- 8.1.6. *Margarida Genera i Monells*: “Can Poi i Can Terrés

(la Garriga, Vallès Oriental). Dues masies amb arrels mil·lenàries”
p.309

- 8.1.7. *M. Àngels Sanllehy i Sabi*, historiadora i bibliotecària. Biblioteca de Catalunya: “Una casa aranesa (segles xviii-xix): çó de Pèirponind’Arròs i els germans Cau Aner”
p.320
- 8.1.8. *Santi Ponce i Vivet* (Doctor en història, professor del Departament de Comunicació de la UVic i soci de la ICEA); *Jacint Torrents*: “El Colomer, Mas germen de l’Ecomuseu del Blat”
p.333

9. Economia i usos lligats a la masia

- 9.1. Presentació: La política agrària i l’evolució de les explotacions agràries catalanes: del mas a les empreses
Lourdes Viladomiu i Canela i Jordi Rosell i Foxà, Doctors en economia, professors del Departament d’Economia Aplicada de la UAB i socis de la ICEA: “La masia i la diversificació de les activitats de les explotacions agràries”
p.345

Comunicacions

- 9.1.1. *Neus Monllor i Rico*: “Polítiques públiques pel relleu generacional de la pagesia de muntanya: el cas del Ripollès”
p.350
- 9.1.2. *Joan Molla i Callís; Esther Loaisa i Dalmau*: “Perivivència dels masos tradicionals evolucionats. El cas de Calonge”
p.358
- 9.1.3. *Maria Aulinas i Costa*: “Evolució de l’economia del mas a la Vall d’en Bas des de mitjans del segle XIX fins avui dia!”
p.363
- 9.1.4. *Esteve Cabré i Puig; Alberto Alegret i Burgués*: “Posada en valor d’una masia. Els usos de les masies com a edifici històric de la cultura rural catalana”
p.371
- 9.1.5. *Angels Travé i Ràfols*: “El Mas de les Garrigues: evolució d’un mas familiar a empresa vitivinícola i a empresa de restauració”
p.376

9.2. Alternatives

Comunicacions

- 9.2.1. *Antoni F. Tulla i Pujol; Carles Guirado i González; Anna Badia; Ana Vera; Natalia Valdeperas i Belmonte*: “L’agricultura social a Catalunya. Una doble alternativa: desenvolupament local i ocupació de col·lectius en risc d’exclusió social”
p.386
- 9.2.2. *Pau Moragas i Bouyat*: “L’Olivera Cooperativa: territori, inclusió social, agricultura de secà i vins i olis des de 1974”
p.396
- 9.2.3. *Jordi Pietx i Colom*: “Aportacions de l’emprenedoria social a l’entorn de la masia: primera aproximació”
p.398
- 9.2.4. *Joan Muntané i Raich*: “El Viver d’Agricultors de Rufeà, una oportunitat per a la dinamització de l’agricultura a l’horta de Lleida”
p.404

9.3. Presentació. Masia i turisme rural

Ramon Serrat i Mulà, llicenciat en dret, diplomàtic en turisme, màster en innovació de la gestió turística i professor de l’Escola Universitària d’Hostaleria i Turisme (CETT- UB): “Masia i turisme rural”
p.406

Comunicacions

- 9.3.1. *Gemma Francès i Tudel*: “De la casa del pagès a l’establiment turístic: una nova via de conservació de la Masia rural a Catalunya”
p.407
- 9.3.2. *Josep Costa i Pinyol*: “Turisme rural: l’evolució de la normativa reguladora del turisme rural a Catalunya”
p.416
- 9.3.3. *Victòria Bassa i Garrido*: “La masia: patrimoni preservat i llegat amb responsabilitat”
p.426
- 9.3.4. *Empar Vaqué i Boix*: “Rehabilitació d’un antic molí com a hotel”
p.434
- 9.3.5. *Xavier Abril i Ferrer; M. Teresa Bartual i Figueras*: “Les barraques del Delta de l’Ebre. Símbol identitat d’una terra”
p.440

10. La masia com a edificació

10.1. Presentació

Assumpta Serra i Clota: “Estudi de l’evolució de la forma constructiva de l’edifici del mas\masia”
p.449

Comunicacions

- 10.1.1. *Imma Mesas i Torronteras*: “La masia Can Iglesias: testimoni del passat agrícola de Sant Martí de Provençals (Barcelona)”
p.458
- 10.1.2. *Ramon Ripoll i Masferrer*, arquitecte, Universitat de Girona: “Arquitectura i funció: la vida a les cases de pagès segons els inventaris notariais”
p.464
- 10.1.3. *Maria del Agua Cortés i Elía*: “L’espai domèstic rural. Aproximació a l’evolució històrica de l’organització de l’espai a una comarca de muntanya: el Berguedà”
p.471
- 10.1.4. *Jordi Sagrera; Lluís Palahí; Josep Maria Nolla*: “De casa forta a masia. Evolució arquitectònica de la Torre Desvern (Celrà, el Gironès)”
p.481
- 10.1.5. *Maria Garganté i Llanes*: “Les masies dels Morató: arquitectura setcentista a Osona i el Lluçanès”
p.489
- 10.1.6. *Salvador Ribas i Serra*: “Les masies del Maresme. Arquitectura i paisatge”
p.498
- 10.1.7. *Maria Victòria Almuni i Balada; Ferran Torta i Navarro; Adelina Casanova i Pujol*, Comissió Cívica de Patrimoni de les Terres de l’Ebre: “Els masos a les Terres de l’Ebre. Una mirada inicial”
p.514
- 10.1.8. *Xavier Solà i Colomer*, historiador: “Arquitectura, vida quotidiana i vida material en els masos de l’Alt Fluvià i el Brugent (1580-1660)”
p.522
- 10.1.9. *Lurdes Boix i Llonch*: “Els masos de l’Escala (Alt Empordà)”
p.532
- 10.1.10. *Joan J. Menchon i Bes*: “Masos fortificats del terme de Tarragona. Una aproximació”
p.541

- 10.2. Taula rodona: Arqueologia de la masia: recerca i rehabilitació
Presentació: *Isidre Pastor i Batalla*: “Arqueologia de la masia: recerca i rehabilitació”
p.550
- 10.2.1. *Assumpta Serra i Clota*. Doctora en història medieval, i arqueòloga, especialitzada en història rural i en masos i masies a Catalunya
p.552
- 10.2.2. *José Luis Vives i Conde*. President Fundador APCECC-Monumenta
p.563
- 10.2.3. *Joan Serra i Gironella*. President Associació de Masos de Torroella de Montgrí i l'Estartit (AMTE), propietari masia catalogada com a BCIN (Torre Bagura). Agricultor. Investigador de l'Àrea de Cultius Extensius del Centre IRTA Mas Badia (Fundació Mas Badia).
p.564
- 10.3.0. *Mònica Alcindor i Huelva*: “Intervencions a la masia dins del nou ordre de racionalització”
p.566
- 10.3.00. *Joan Curós i Vilà*: “La masia d'avui. Transformació i modernitat”
p.569

Comunicacions

- 10.3.1. *Santi Llagostera i Güell*: “La pèrdua del mas pagès”
p.574
- 10.3.2. *Oriol Roselló i Viñas*: “Intervenir en les masies avui”
p.580
- 10.3.3. *Juan Miguel del Rey i Aynat*, arquitecte, Escola tècnica Superior d'Arquitectura de València: “Les mirades de reüll. Rehabilitació, una aposta de futur. Valoració del patrimoni arquitectònic a la Marina: el Riurau”
p.587

11. Taula rodona: Masia i medi rural: assolint nous reptes!

- 11.1. *Oriol Nel-lo i Colom*: “L'hàbitat rural en el procés d'urbanització de Catalunya. La masia i les “influències trasbalsadores modernes”
p.592

- 11.2. *Antoni Vilanova i Omedes*: “Masia i medi rural: assolint nous reptes”
p.600

12. Conclusions blocs

- 12.1. *Xosé A. Armesto i López*: Dr. en geografia, professor del Dep. de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la UB.
p.607
- 12.2. *Neus Monllor i Rico*: Dra. en Geografia i Medi Ambient i consultora en temes agraris i alimentaris a Arrels a Taula
p.609
- 12.3. *Carles Folch i Castell*: Tècnic de la Direcció General de Desenvolupament Rural del DAAM
p.610
- 12.4. *Santi Ponce i Vivet*: Dr. en Història, professor de la Facultat d'Empresa i Comunicació, Dep. de Comunicació de la UVic, soci de la ICEA; Ferran Estrada i Bonell: Dr. en Antropologia social, professor del Dep. d'Antropologia de la UB. Membre del Grup d'Estudis Sobre Família i Parentiu de la Universitat de Barcelona.
p.612
- 12.5. *Lourdes Viladomiu i Canela*: Dra. en Economia. Professora Dep. d' Economia Aplicada de la UAB, membre de la ICEA
p.514
- 12.6. *Mònica Alcindor Huelva*: Dra. Arquitecte en rehabilitació en arquitectura tradicional. Professora de l'escola d'arquitectura portuguesa (arquitectura vernacular). Membre del grup CAT'S de la UdG.
p.616
- 12.7. *Joan Curós i Vilà*: Doctor arquitecte per l'ETSAB, professor de Projectes Arquitectònics. UPC
p.617

13. Conclusions congrés

- Assumpta Serra i Clota*. Doctora en història medieval, i arqueòloga, especialitzada en història rural i en masos i masies a Catalunya, coordinadora de la secció Història Rural de la ICEA.
p.619